

กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา

New Paradigm in the Instructional Management of the Art Education Program of Higher Education Institutions

อิษฏาภรณ์ นิยมวงศ์¹, จตุพล ยงศร² และ จักรกฤษณ์ โปณะทอง³
Ittaporn Niyomvong¹, Chatupol Yongsorn² and Chakrit Ponathong³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Email: ittaporn.niyomvong@g.swu.ac.th

Received February 13, 2022; Revised April 1, 2022; Accepted July 15, 2022

Abstract

This research was qualitative research. The objectives were 1) to study the new paradigm in the instructional management of the art education program of higher education institutions; and 2) to analyze the components of the instructional management of the art education program of higher education institutions by using the EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) method of future research. The research process is divided into 2 steps: 1) interviewing those involved (EDFR round 1); and 2) having those involved complete a questionnaire (Delphi or EDFR round 2) assign experts from the specific selection according to the specified qualifications, totaling 17 people, divided into 3 groups, which were policymakers, 3 people, a group of people who play an academic role, 7 people from an autonomous university, and a group of 5 full-time teachers in the school. Data were collected by interviewing method. The data from the interview form were analyzed and synthesized to form a 5 – level estimation questionnaire and Delphi was performed to confirm the data, respectively. The results showed that a new paradigm in the teaching and learning of art education programs at higher education institutions. It contains questions with a median of 3.50 or higher and an interquartile range of not more than 1.5, divided into sections as follows: curriculum aspect: 6 items; teachers' side 11 items; instructional process 13 items; students aspect 14 items; measurement and evaluation, 7 items, and supporting factors, 7 items. Envision a new paradigm in

the instructional management of the art education program of higher education institutions on 6 sides with 58 elements.

Keywords: instructional management, higher education, art education

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา และ 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (ทำ EDFR รอบที่ 1) และ 2) การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำแบบสอบถาม (ทำ Delphi หรือ ทำ EDFR รอบที่ 2) กำหนดผู้เชี่ยวชาญจากการคัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ จำนวน 17 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย จำนวน 3 คน กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเป็นนักวิชาการ จำนวน 7 คน จากมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และกลุ่มครูประจำการในโรงเรียน จำนวน 5 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นำไปสร้างเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ และทำเดลฟายเพื่อยืนยันข้อมูล ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา มีข้อคำถามที่มีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ไม่เกิน 1.5 แบ่งออกเป็นรายด้านดังนี้ ด้านหลักสูตร 6 ข้อ ด้านอาจารย์ 11 ข้อ ด้านกระบวนการเรียนการสอน 13 ข้อ ด้านนิสิต/นักศึกษา 14 ข้อ ด้านการวัดและประเมินผล 7 ข้อ และด้านปัจจัยเกื้อหนุน 7 ข้อ สามารถวาดเป็นภาพกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาได้ 6 ด้าน 58 องค์ประกอบ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน; สถาบันอุดมศึกษา; ศิลปศึกษา

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนที่ดีควรเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้สอนจำเป็นจะต้องเห็นความสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พบกับช่องทางของการเรียนรู้ที่อาจแตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจึงไม่ควรเน้นความสำคัญเฉพาะสาระที่ปรากฏในหลักสูตร หรือให้ความสำคัญเฉพาะการบรรยายเนื้อหาสาระตามหลักสูตรเท่านั้น แต่ต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (Thephasadin Na Ayudhya, 2001)

สาขาวิชาศิลปศึกษา เป็นสาขาวิชาที่เน้นการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาศิลปศึกษากับสาขาวิชาอื่นนั้นจะพบว่า สาขาวิชาศิลปศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาคนหรือพัฒนาจิตใจของผู้เรียนเป็นหลัก (Phaetlakfa, 2020) จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (Office of the Education Council, 2017) ได้ระบุเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (8Cs) ประกอบด้วย ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา, ทักษะด้านการสร้างสรรค์และ

นวัตกรรม, ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์, ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ, ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ, ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้, และทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม อันเป็นสิ่งที่บัณฑิตวิชาชีพครูจำเป็นต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนพึงมีตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเฉพาะในส่วนของสาขาวิชาศิลปศึกษาซึ่งเป็นสาขาวิชาเฉพาะนั้น ประเทศต่างมุ่งหวังให้ครูศิลปะ จะต้องเป็นผู้จุดประกายความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้วิชาศิลปะยังจัดเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะต้องการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติเกิดสุนทรียของชีวิต เพราะคำว่า “ศิลปศึกษา” หมายถึง การเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกมาเป็นผลงานต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครู และความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะของตัวครูผู้สอนด้วย ศิลปศึกษาถือเป็นวิชาที่ช่วยสร้างสมคุณค่าต่อบุคลิกภาพแห่งมนุษย์และความเหมาะสมในสังคม โดยมีรูปแบบวิชาที่จะเน้นการสะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไปในทางสุนทรียภาพ (Pongsamart, 1983; Suthiphan et al., 1972; Wongyai, 1980) ทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจให้ดีกว่าการให้กิจกรรมทางศิลปะเป็นการสร้างคุณค่าทางจิตใจที่ดีแก่เด็ก และทราบว่าควรจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนและแต่ละวัย

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ที่มีการผลิตนิสิต/นักศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา มีทั้งหมด 7 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี) แม้ว่าสถาบันที่กล่าวมาจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน แต่ต่างก็มีความจำเป็นจะต้องจัดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้สำคัญที่ได้รับบัญญัติไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (Ministry of Education, 2011) แบ่งเป็น 3 หมวด คือ 1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 2) หมวดวิชาชีพ (วิชาชีพครู) และ 3) หมวดวิชาเฉพาะด้าน (วิชาเอกศิลปศึกษา) นอกจากนี้ ยังมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้นิสิต/นักศึกษา มีโอกาสในการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยนิสิต/นักศึกษาในสาขาวิชาชีพครู จะต้องผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์วิธีการ เพื่อให้ให้นิสิต/นักศึกษา มีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการออกไปประกอบวิชาชีพครูได้ แต่จากการศึกษาหลักสูตรของสถาบันทั้ง 7 จะพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะยังเป็นแบบเดิม ๆ ตามที่เคยเรียนมาในอดีต ไม่ได้มีการพัฒนาให้ก้าวทันกับการเรียนรู้ในปัจจุบันเท่าที่ควร

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์ และนิสิต/นักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา พบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษาโดยสรุปคือการปรับหลักสูตรการผลิตครูจาก 5 ปี เป็น 4 ปี ส่งผลกระทบให้การผลิตบัณฑิตสาขาวิชาเฉพาะ อย่างสาขาวิชาศิลปศึกษา ที่ต้องมีความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาที่แตกแขนงไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การระบายสีชนิดต่าง ๆ การปั้น การพิมพ์ภาพ การออกแบบ งานกราฟิก ฯลฯ ล้วนเป็นความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคลที่มีแตกต่างกัน ระยะเวลาในการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ภายในระยะเวลา 4 ปี อาจจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ไม่ครบถ้วน และไม่มีความรู้ที่ชัดเจนในด้านใดเลย ซึ่งจะส่งผลให้การถ่ายทอดหรือการให้ความรู้กับผู้เรียนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ นอกจากนี้ นิสิต/นักศึกษา บางคนไม่ได้มีจิตใจที่รักในการเป็นครู เมื่อเรียนจบไปแล้วหันไปทำอาชีพอื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง ทำให้การเรียนการสอนสูญเปล่า ในส่วนของห้องปฏิบัติการศิลปะยังมีอุปกรณ์และเครื่องมือไม่เพียงพอ

ต่อจำนวนของผู้เรียน บางครั้งอาจจะต้องแบ่งกับนิสิตชั้นปีอื่น ๆ ไปยืมใช้ห้องปฏิบัติการจากสาขาวิชาอื่น หรือประยุกต์ใช้ในเรื่องที่สาขามีทำให้การเรียนการสอนเป็นไปไม่ได้ไม่เต็มที่

การศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา ใช้แนวทางการศึกษาอนาคต อันเป็นการคาดคะเนแนวโน้มการศึกษาในอนาคต เพื่อให้การวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคตสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม (Suriyawong, Ruangsri & Setthawong, 2001) จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา ตั้งแต่ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนิสิต/นักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น เหมาะสมกับการศึกษาในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ศึกษาองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่มีการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาศิลปศึกษา มีทั้งหมด 7 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี) การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 17 คน จากบุคคล 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 3 คน, กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเป็นนักวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 7 คน และกลุ่มที่ 3 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ได้แก่ ครูประจำการที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 7 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนมาใช้เป็นตัวแปร ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนิสิต/นักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลและด้านปัจจัยเกื้อหนุน

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนทัศน์ใหม่

“กระบวนทัศน์” เป็นคำภาษาไทยที่นิยมใช้แปลคำว่า “Paradigm” ซึ่งมีความหมายถึงมุมมองเฉพาะที่มองไปยังปัญหาหรือประเด็นที่สนใจประเด็นใดประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นมุมมองที่เกิดจากชุดข้อมูลเดียวกัน แต่ผู้มองอาจมองเห็นภาพหรือให้คำอธิบายกับชุดข้อมูลนั้นแตกต่างกัน ด้วยการให้เหตุผลสนับสนุนที่แตกต่างกัน (Tantayanon, 2016)

คำว่า “กระบวนทัศน์” (Paradigm) เป็นคำที่ Thomas S. Kuhn (Kuhn, 2012) นักประวัติศาสตร์และนักปรัชญาวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน เป็นผู้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในงานของเขา เรื่อง The Structure of Scientific Revolution (SSR) มีเนื้อหาในการเปลี่ยนแปลงกรอบแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ในยุคสมัยนั้น จนกระทั่งศตวรรษ 1960s คำว่า “กระบวนทัศน์” ถูกนำมาใช้ในบริบทที่ไม่ใช่ทางวิทยาศาสตร์มากขึ้นเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งในรูปแบบการรับรู้ของเหตุการณ์ไปจนถึงกรอบเค้าโครงความคิดที่ใช้ในการศึกษา สำหรับประเทศไทย Wasi (1997) ได้กล่าวถึงคำว่า “กระบวนทัศน์” ว่าเป็นทฤษฎีพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างอันเป็นการกำหนดแบบแผนในการคิดและการปฏิบัติของคนในประชาคมหนึ่ง ๆ เมื่อใดที่ทฤษฎีพื้นฐานดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจะส่งผลให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งกระบวน สอดคล้องกับ Wongyai (1999) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคน ว่าหมายถึง แนวความคิดหรือชุดความคิดใหม่ เพื่อพัฒนาพลัง ความสามารถที่มีอยู่ในตัวคนให้นำพลังความสามารถนี้มาพัฒนาตน ชุมชน และสังคมได้เหมาะสมกับความสามารถของตน สรุปได้ว่า กระบวนทัศน์ใหม่ หมายถึง ชุดแนวความคิด ค่านิยม ความเข้าใจรับรู้ และการปฏิบัติที่มีร่วมกันของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ที่ได้ก่อตัวเป็นแผนแม่บท หรือแบบแผนของทัศนะเฉพาะอย่างแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องความจริง เป็นฐานของการจัดการขององค์กรเพื่อให้เกิดแนวคิด หรือวิธีการปฏิบัติแบบใหม่ ๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปศึกษา

Wongyai (1980) กล่าวว่า ศิลปศึกษา คือการให้การศึกษาด้านศิลปะแก่เด็ก และการเสริมสร้างศิลปะนิสัยให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครู และความรู้ทางด้านศิลปะของตัวครูด้วย และ Suthiphan et al. (1972) มีความเห็นว่า ศิลปศึกษา เป็นวิชาที่ช่วยสร้างสมคุณค่าต่อบุคลิกภาพแห่งมนุษย์และความเหมาะสมในสังคม โดยมีรูปแบบวิชาที่จะเน้นการสะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไปในทางสุนทรีย์ภาพ ทั้งนี้ ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจให้ดีกว่าการให้กิจกรรมทางศิลปศึกษาเป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็ก สรุปได้ว่า ศิลปศึกษา หมายถึง การเรียนการสอนด้านศิลปะที่ต้องอาศัยกระบวนการที่หลากหลาย (Arts) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ และนำประสบการณ์เหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาความคิด การแสดงออก ตลอดจนสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจการทำงานของตนในขั้นต่อไป

วิวัฒนาการของศิลปศึกษา

ศิลปศึกษาเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ในอดีตโดยไม่มีระบบการเรียนการสอนที่แน่นอน ไม่มีการจัดลำดับเนื้อหา ไม่มีการกำหนดเวลาของการเรียน มีลักษณะเป็นการเรียนแบบช่างฝึกหัด (Apprenticeships) โดยผู้สอนจะถ่ายทอดวิชาที่ตนถนัด ซึ่งวิธีสอนก็จะแตกต่างกันไปตามแบบเฉพาะตนของครูแต่ละคน จนกระทั่ง พ.ศ. 2503 จึงได้มีการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ความเจริญทางด้านศิลปศึกษานี้เริ่มจากประเทศทางฝั่งยุโรปและอเมริกา ซึ่งจะเห็นได้จากการเคลื่อนไหวทางการศึกษาที่ก้าวหน้าและมีการค้นคว้าวิจัยทางด้านศิลปศึกษา (Somdee, 1985) สำหรับศิลปศึกษาในระดับอุดมศึกษา เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2511 ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีทั้งหมด 7 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์(ปัตตานี) ที่มีการผลิตนิสิต/นักศึกษาในหลักสูตรทางการสอนวิชาศิลปศึกษา

เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

Poolpatarachewin (2008) ได้กล่าวถึง ระเบียบวิธีวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ว่าเป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตชนิดหนึ่งที่มีความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากเทคนิคนี้เป็นการผสมผสานจุดดีและ จุดด้อยของเทคนิควิจัยที่เป็นสากลทั้งเทคนิควิจัยแบบ Delphi และเทคนิควิจัยแบบ EFR มีขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ โดยเชื่อว่าหากผู้วิจัยได้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจริง ๆ จะส่งผลให้ผลการวิจัย น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น 2) การสัมภาษณ์ (EDFR รอบที่หนึ่ง) การสัมภาษณ์ มีลักษณะและขั้นตอนคล้ายกับ EFR แต่ EDFR มีความยืดหยุ่นมากกว่า เนื่องจากผู้วิจัยสามารถที่จะเลือกรูปแบบการ สัมภาษณ์ที่จะสนองตอบต่อจุดมุ่งหมาย เวลา งบประมาณ และสถานการณ์ของการวิจัยได้ 3) การวิเคราะห์และ สังเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็น เครื่องมือสำหรับทำเดลฟาย 4) การสร้างเครื่องมือ (แบบสอบถาม) โดยใช้ภาษาที่ใช้จะต้อง สั้น กระชับ ชัดเจน และ เข้าใจง่าย โดยพยายามคงความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญไว้ให้ได้มากที่สุด 5) การทำเดลฟาย (EDFR รอบที่สองหรือ สาม) และ 6) การเขียนอนาคตภาพ ถึงแม้ว่า EDFR จะเป็นเทคนิคการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อการวิจัยอนาคตก็ตามแต่ เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR รวมไปถึง Delphi และ EFR ก็สามารถนำไปใช้วิจัยในทำนองเดียวกับการวิจัยรูปแบบอื่น ๆ ที่มีอยู่ได้ เช่น การวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็น สำรวจปัญหาวิจัย เพื่อหารูปแบบเพื่อกำหนดนโยบาย เพื่อกำหนด มาตรฐาน เพื่อหาวิธีแก้ปัญหา และเพื่อการตัดสินใจ เป็นต้น เนื่องจากเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR มีจุดมุ่งหมายเพื่อ การวางแผนในอนาคต วิเคราะห์และแก้ปัญหาในปัจจุบัน ตลอดจนการวิเคราะห์อดีต เพราะเทคนิคการวิจัยอนาคต แบบ EDFR ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นระบบและน่าเชื่อถือมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชา ศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาระบบทศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร สาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR มีรายละเอียดแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา (ทำ EDFR รอบที่ 1)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาระบบทศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 17 คน เพื่อให้มีความคลาดเคลื่อนลดลงอย่างคงที่ และ คลาดเคลื่อนน้อยมาก เท่ากับ 0.02 จากบุคคล 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติ คือ เป็นคณะผู้กำหนดนโยบายในการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา พ.ศ. 2562

กลุ่มที่ 2 กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเป็นนักวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 7 คน มีคุณสมบัติ คือ เป็นหัวหน้าสาขาวิชาศิลปศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จาก 7 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัทมาณี)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ได้แก่ ครูประจำการที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 7 คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีวิทยฐานะตั้งแต่ครูชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) ขึ้นไป และ 2) มีประสบการณ์การสอนในวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ไม่น้อยกว่า 7 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งแบบทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา มีลักษณะเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อและนามสกุล ตำแหน่ง และสังกัดของผู้ให้สัมภาษณ์ วันที่ให้สัมภาษณ์ สถานที่ให้สัมภาษณ์ เวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในข้อคำถามผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน จากนั้นนำคะแนนไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ โดยผลข้อคำถามทั้งหมดได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้วไปเก็บข้อมูล โดยดำเนินการติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 17 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยถอดเนื้อหาคำสัมภาษณ์จากวิดีโอที่บันทึกผ่านโปรแกรม Zoom จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำเสนอผลที่ได้เป็นแบบบรรยาย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทำแบบสอบถาม (ทำ Delphi หรือทำ EDR รอบที่ 2)

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาระบบทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 17 คน เป็นประชากรกลุ่มเดิมจากขั้นตอนที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามกระบวนการทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำแบบสอบถาม หลังจากทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้ว เพื่อให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามกระบวนการทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 5 - 1 (มากที่สุดไปน้อยที่สุด) เป็นคำถามปลายปิด จำแนกตามกระบวนการทบทวนใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา เป็น 6

ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนิสิต/นักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน และจัดส่งให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 17 ท่าน ลงความเห็น

2) การยืนยันความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากที่ยุทธศาสตร์ทำการศึกษาความคิดเห็นของตนเองแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานเพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทามติ (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญตามเทคนิควิธีการวิจัยอนาคตแบบ EDFR มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่ามัธยฐาน (Median) ที่ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความเป็นไปได้หรือแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น พิจารณาจากระดับมากและระดับมากที่สุดคือ ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) พิจารณาความสอดคล้องของคำตอบ หากค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 ($Q3-Q1$) ไม่เกิน 1.5 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน และหากค่า $Q3-Q1$ เกิน 1.5 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน

เขียนภาพกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเป็นขั้นตอนการนำแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และระดับมากหรือมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญ (Consensus) คือมีค่า Interquartile Range ($Q3-Q1$) ไม่เกิน 1.5 และสรุปเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 17 ท่าน และยืนยันผลจากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า กระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ได้ข้อค้นพบ แบ่งเป็น 6 ด้าน จำนวน 58 ข้อ สามารถจำแนกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านหลักสูตร หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติที่จะจัดให้แก่ผู้เรียนให้ได้รับประสบการณ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะตามความมุ่งหมายของการศึกษาที่วางไว้ ได้ข้อค้นพบ จำนวน 6 ข้อ จากข้อคำถาม 8 ข้อ แบ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านหลักสูตรที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ คือ 1) มีหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบได้ 2) หลักสูตรศิลปศึกษาควรมีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและชุมชน และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านหลักสูตรที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ คือ 1) มีหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาที่มุ่งเน้นการเป็นครูผู้สอนศิลปะเฉพาะด้าน เช่น ภาพพิมพ์ งานปั้น ฯลฯ 2) มีหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาที่มุ่งเน้นการเป็นครูผู้สอนศิลปะแยกตามระดับชั้น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตร 3) หลักสูตรศิลปศึกษาควรให้ความสำคัญกับศิลปะไทยทั้งประวัติศาสตร์ศิลป์ของไทย บุคคลสำคัญทางศิลปะไทย ศิลปะประจำท้องถิ่นไทย 4) ให้ผู้ใช้บัณฑิตเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา และข้อคำถามที่มีค่ามัธยฐาน น้อยกว่า 3.5 หรือมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกิน 1.5 จำนวน 2 ข้อ คือ 1) มีหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตครูผู้สอนศิลปะที่สามารถสอนวิชาอื่น ๆ ได้ เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี และ 2) มีการจัดชุดวิชาในรายวิชาศิลปะเฉพาะด้านโดยจำแนกผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยตามความสนใจของผู้เรียน

ด้านอาจารย์ หมายถึง บุคคลผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ มีเทคนิคจูงใจให้ผู้เรียน เกิดความสนใจในการเรียนรู้ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ซึ่งทางสาขาวิชาจำเป็นจะต้องมีการสรรหาอาจารย์ที่มีความเหมาะสมต่อสาขาวิชา ได้ข้อค้นพบจำนวน 11 ข้อ จากข้อคำถาม 11 ข้อ แบ่งเป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้านอาจารย์ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 9 ข้อ คือ 1) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ 2) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร สาขาวิชาศิลปศึกษาออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ 3) อาจารย์ผู้สอนใน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษามีความรอบรู้หลายด้านแต่ก็ควรมีความถนัดเฉพาะวิชาอย่างลึกซึ้ง 4) อาจารย์ผู้สอนใน หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ 5) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา รู้ศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความสามารถทางศิลปะในด้านที่ ตนถนัดและสนใจ 6) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักความเป็นครูและ ประกอบอาชีพครูเมื่อจบการศึกษา 7) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสื่อ การเรียนการสอน 8) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาแนะนำให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปใช้เป็น สื่อการสอน และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้านอาจารย์ที่ มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ 1) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษามีวุฒิในสาขาวิชา ศิลปศึกษา 2) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาเรียนจบปริญญาเอกในสาขาวิชาที่ตนสอน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนหรือลักษณะของการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนที่มีคุณภาพ ได้ข้อค้นพบจำนวน 13 ข้อ จากข้อคำถาม 13 ข้อ แบ่งเป็น แนวทางในการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านกระบวนการเรียนการสอนที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับ มากที่สุด จำนวน 9 ข้อ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรจัดวิชาชีพครู วิชาเฉพาะและวิชาเอกให้อยู่ ในทุกชั้นปีเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน 2) ให้ความสำคัญกับความสามารถในการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้มากกว่าความจำ 3) ให้ความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้วิชา ศิลปะแบบออนไลน์ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ตรง 5) การจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษา ควรปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ 6) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำสื่อ การสอนวิชาศิลปะในหลายรูปแบบ ทั้งสื่อที่เป็นชิ้นงานและสื่อการสอนออนไลน์แบบต่าง ๆ 7) จัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย 8) จัดการเรียนการสอนโดยให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานเป็นประจำเพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสาร 9) จัดอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรพิเศษเข้า สอนในรายวิชาที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาด้านกระบวนการเรียนการสอนที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ คือ 1) การจัดการ เรียนรู้ในสาขาวิชาศิลปศึกษาโดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Base) 2) การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาศิลปศึกษาโดย ใช้ STEAM EDUCATION 3) จัดรายวิชาให้มีการบูรณาการแกนวิชาการทางศิลปศึกษา (DBAE) เข้าด้วยกัน 4) ให้นิสิต/ นักศึกษาสังเกตการณ์สอนตั้งแต่ปีที่ 1 และทุก ๆ เทอมเพื่อเตรียมความพร้อมและสั่งสมประสบการณ์การเป็นครู ศิลปะ

ด้านนิสิต/นักศึกษา หมายถึง แบบแผนหรือการดำเนินการเกี่ยวกับนิสิต/นักศึกษา เพื่อให้ให้นิสิต/นักศึกษามี คุณลักษณะที่ดี เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมไทย สำหรับสาขาวิชาศิลปศึกษาเป็นสาขาวิชาที่ต้องมีการใช้ ความสามารถเฉพาะทางดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงการรับนิสิต/นักศึกษา การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษา การพัฒนา

ศักยภาพนิสิต/นักศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ข้อค้นพบ จำนวน 14 ข้อ จากข้อคำถาม 15 ข้อ แบ่งเป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้านนิสิต/นักศึกษา ที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 13 ข้อ คือ 1) ให้ความสำคัญกับความสามารถและประสบการณ์ทางศิลปะในการเลือกรับนิสิต/นักศึกษา 2) ให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อสาขาวิชาศิลปศึกษาในการเลือกรับนิสิต/นักศึกษา 3) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความยืดหยุ่น รู้จักการแบ่งปันความรู้ให้ผู้อื่น 4) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีความคิดสร้างสรรค์ เปิดกว้างทางความคิด ทั้งต่อการสร้างสรรค์ผลงานและการจัดการเรียนรู้ 5) นอกจากผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาจะมีความรู้ทางศิลปะหลายด้าน ควรมีความถนัดทางศิลปะเฉพาะด้านเพื่อเป็นจุดเด่นของตน 6) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ตลอดเวลา 7) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรเป็นผู้ที่มีสถานะทางจิตใจที่เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ต่างๆ 8) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 9) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรรู้จักการวางตัวที่ดี ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด 10) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีความรู้และสามารถนำเทคโนโลยีมาประกอบประกอบการสอนได้ 11) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรใช้สื่อการสอนที่หลากหลายทั้งเป็นชิ้นงานและแบบออนไลน์ 12) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรสามารถจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะได้ทุกระดับชั้น และ 13) ให้ศิษย์เก่ากลับมาบอกเล่าประสบการณ์การทำงานเพื่อให้นิสิต/นักศึกษา มีการเตรียมความพร้อมก่อนออกไปสู่สถานการณ์จริง และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านนิสิต/นักศึกษาที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีความสามารถในการสื่อสาร และสามารถใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่ 3 และข้อคำถามที่มีค่ามัธยฐานน้อยกว่า 3.5 หรือมีค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์เกิน 1.5 จำนวน 1 ข้อ คือ ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีความรู้และความสามารถพื้นฐานทางดนตรีและนาฏศิลป์ นอกเหนือจากความสามารถทางศิลปะเพียงอย่างเดียว

ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่จะเป็นตัวชี้วัดถึงคุณภาพของบัณฑิต โดยจะต้องคำนึงถึงการประเมินผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ใช้เครื่องมือที่ดีและมีความยุติธรรม ได้ข้อค้นพบจำนวน 7 ข้อ จากข้อคำถาม 7 ข้อ แบ่งเป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้านการวัดประเมินผลที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ คือ 1) ผู้สอนในสาขาวิชาศิลปศึกษาบอกให้ผู้เรียนทราบทุกครั้งว่าการเรียนในแต่ละครั้งต้องการวัดและประเมินผลในเรื่องใด 2) วัดและประเมินผลในรายวิชาศิลปศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล 3) วัดและประเมินผลในรายวิชาศิลปศึกษาโดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน 4) ใช้การวิจารณ์ผลงานร่วมกันในการวัดและประเมินผลชิ้นงานปฏิบัติ 5) ใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลายในการประเมินผลงานปฏิบัติในแต่ละครั้ง และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาด้านการวัดประเมินผลที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ คือ 1) วัดและประเมินผลในรายวิชาศิลปศึกษาโดยคำนึงถึงกระบวนการทำงานมากกว่าความสำเร็จของชิ้นงาน 2) ใช้ Rubric Score มาใช้ประกอบการประเมินผลงานชิ้นงานปฏิบัติในแต่ละครั้ง

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน หมายถึง สิ่งที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงจำนวนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ได้ข้อค้นพบ จำนวน 7 ข้อ จากข้อคำถาม 7 ข้อ แบ่งเป็น แนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านปัจจัยเกื้อหนุนที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ข้อ คือ

1) สาขาวิชาศิลปศึกษา ควรจัดพื้นที่เรียนตรงตามเทคนิควิชานั้น ๆ 2) ผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีโอกาสได้ใช้เครื่องมือในทุกเทคนิควิชา 3) ผู้สอนควรให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ทดแทนในกรณีที่ไปทำงานจริงแล้วไม่มีเครื่องมือ 4) ควรมีห้องปฏิบัติการศิลปะจำลองเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองสอน 5) ทางสาขาวิชาศิลปศึกษามีการติดต่อเชิญให้วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้ที่ทันสมัยกับผู้เรียน และ 6) ควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือเสมือนในการจัดทำสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ด้านปัจจัยเกื้อหนุนที่มีโอกาสเป็นไปได้ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ คือ ผู้เรียนควรมี Tablet ประจำตัว เพื่อลดการใช้กระดาษ ค้นหาความรู้และฝึกฝนการทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา

อภิปรายผล

การศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาสามารถจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

แนวโน้มในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ด้านหลักสูตรพบว่า การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ควรมีหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเป็นครูผู้สอนศิลปะเฉพาะด้าน เช่น ภาพพิมพ์ งานปั้น จิตรกรรม งานออกแบบ ฯลฯ ให้ความรู้กับผู้เรียนตามความสนใจโดยแยกตามระดับชั้น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตร ระดับอาชีวะ สามารถจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ ทั้งนี้หลักสูตรศิลปศึกษาควรมีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและชุมชน ให้ความสำคัญกับศิลปะไทยทั้งประวัติศาสตร์ศิลป์ของไทย บุคคลสำคัญทางศิลปะไทย ศิลปะประจำท้องถิ่นไทย ทั้งนี้ทางสถาบันอุดมศึกษาควรสำรวจความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและให้ผู้บัณฑิตเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

ด้านอาจารย์ พบว่า อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ควรมีวุฒิในสาขาวิชาศิลปศึกษาเพื่อการถ่ายทอดความเป็นครูได้อย่างเหมาะสม และควรปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักความเป็นครูและประกอบอาชีพครูเมื่อจบการศึกษา ในด้านคุณลักษณะของผู้สอน อาจารย์ควรมีความยืดหยุ่น เข้าใจผู้เรียนสามารถเข้าถึง เป็นกันเอง มีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นสื่อการเรียนการสอน และแนะนำให้ผู้เรียนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปใช้เป็นสื่อการสอน ออกแบบการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ รัชทายาทของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้คำแนะนำและส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความสามารถทางศิลปะในด้านที่ตนถนัดและสนใจ อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาศิลปศึกษาจำเป็นต้องมีความรอบรู้ในหลายด้าน แต่ก็ควรมีความถนัดเฉพาะวิชาศิลปะบางประเภทอย่างลึกซึ้ง จึงควรเรียนจบปริญญาเอกในสาขาวิชาที่ตนสอนเพื่อความน่าเชื่อถือของตัวเอง

ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า ทางสาขาวิชาศิลปศึกษาควรจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project Base) ผสมผสานไปกับการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education (การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการวิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, วิศวกรรมศาสตร์, ศิลปะ และคณิตศาสตร์ เข้าด้วยกัน) จัดรายวิชาให้มีการบูรณาการแกนวิชาการทางศิลปศึกษา (DBAE) จัดวิชาสหวิชาชีพ เฉพาะและวิชาเอกให้อยู่ในทุกชั้นปีเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และไม่รู้สึกละเลยในการเรียน ให้นิสิต/นักศึกษาสังเกตการณ์สอนตั้งแต่ปีที่ 1 และทุก ๆ เทอมเพื่อเตรียมความพร้อม ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้มากกว่าความจำ

การจัดการเรียนการสอนควรปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงความรู้อย่างมีประสิทธิภาพตรง จัดอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรพิเศษเข้าสอนในรายวิชาที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน ให้ความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือสำหรับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำสื่อการสอนวิชาศิลปะในหลายรูปแบบ ทั้งสื่อที่เป็นชิ้นงานและสื่อการสอนออนไลน์แบบต่าง ๆ จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานเป็นประจำเพื่อฝึกฝนทักษะการสื่อสาร

ด้านนิสิต/นักศึกษา พบว่า ทางสาขาวิชาศิลปศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสัมภาษณ์เพื่อดูทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อสาขาวิชาศิลปศึกษา ตลอดจนความสามารถและประสบการณ์ทางศิลปะ มีทักษะและความสามารถพื้นฐานทางศิลปะทั้ง 4 แขน ในด้านคุณลักษณะของผู้เรียน นิสิต/นักศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความยืดหยุ่น รู้จักแบ่งปันความรู้ให้ผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานทางความคิดของนิสิต/นักศึกษาคณะ มีความคิดสร้างสรรค์ เปิดกว้างทางความคิด ทั้งต่อการสร้างสรรค์ผลงานและการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้แสวงหาความรู้ตลอดเวลา มีสภาวะทางจิตใจที่เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู รู้จักการวางตัวที่ดี ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด มีความสามารถในการสื่อสารและสามารถใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาที่ 3 มีความรู้และสามารถนำเทคโนโลยีมาประกอบการสอนได้ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายทั้งเป็นชิ้นงานและแบบออนไลน์ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบ สามารถจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะได้ทุกระดับชั้น นอกจากนี้จะมีความรู้ทางศิลปะหลายด้าน ควรมีความถนัดทางศิลปะเฉพาะด้านเพื่อเป็นจุดเด่นของตน และในช่วงปลายปีการศึกษาสุดท้ายควรให้ศิษย์เก่ากลับมาบอกเล่าประสบการณ์การทำงานเพื่อให้นิสิต/นักศึกษามีการเตรียมความพร้อมก่อนออกไปสู่สถานการณ์จริง

ด้านการวัดประเมินผล พบว่า อาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาศิลปศึกษาควรใช้วิธีวัดและประเมินผลที่หลากหลาย วัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล ให้ความสำคัญกับพัฒนาการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงกระบวนการทำงานมากกว่าความสำเร็จของชิ้นงาน ใช้ Scoring Rubrics ในการประเมินผลงานของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการวิจารณ์ผลงานร่วมกันในการวัดและประเมินผลชิ้นงานปฏิบัติ ทั้งนี้ผู้สอนควรบอกให้ผู้เรียนทราบทุกครั้งว่าการเรียนในแต่ละครั้งต้องการวัดและประเมินผลในเรื่องใด

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน สาขาวิชาควรจัดพื้นที่เรียนตรงตามเทคนิควิชานั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้เครื่องมือในทุกเทคนิควิชา แต่ก็ควรจะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ทดแทนในกรณีที่ไม่สามารถไปทำงานจริงแล้วไม่มีเครื่องมือ นั้น ๆ นอกจากนี้ยังควรมีห้องปฏิบัติการศิลปะจำลองเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายทางสาขาวิชาควรมีการติดต่อเชิญให้วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้ที่ทันสมัยกับผู้เรียน ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือเสมือน และผู้เรียนควรมี Tablet ประจำตัวเพื่อลดการใช้กระดาษ ค้นหาความรู้และฝึกฝนการทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา

สรุป

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนิสิต/นักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ว่า ด้านหลักสูตรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในสาขาวิชาศิลปศึกษา โดยมีความรู้ลึกซึ้งในด้านที่ตนถนัด สามารถนำ

ความรู้ทางศิลปศึกษาไปประยุกต์ใช้ในศาสตร์แขนงอื่นได้ ให้ความสำคัญกับบริบทท้องถิ่นและชุมชนของไทย ให้ผู้ใช้บัณฑิตเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ด้านอาจารย์ มุ่งเน้นให้อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษามีคุณวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่สอน มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นอาจารย์ผู้สอน นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้สาขาวิชาศิลปศึกษามีกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนความสามารถการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาจัดการเรียนรู้ นำกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาใช้ในการเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ตรง ด้านนิสิต/นักศึกษา มุ่งเน้นการมีนิสิต/นักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถตรงตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา โดยให้ความสำคัญตั้งแต่การเลือกรับนิสิต/นักศึกษา การจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์จนกระทั่งการจบการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล มุ่งเน้นให้สาขาวิชาศิลปศึกษา มีการวัดประเมินผลที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะบุคคล โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายในการประเมินผลงานในแต่ละครั้ง และด้านปัจจัยเกื้อหนุน มุ่งเน้นให้สาขาวิชาศิลปศึกษามีปัจจัยเกื้อหนุนที่เหมาะสม ทันสมัย เพียงพอ และตรงกับความต้องการของผู้สอน และผู้เรียน มีการมีการติดต่อเชิญให้วิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้ที่ทันสมัยกับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าว จะทำให้สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น สร้างหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและสังคม เตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากยิ่งขึ้นทั้งด้านผู้สอนและผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักความเป็นครูและประกอบอาชีพครูเมื่อจบการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรสร้างการรับรู้และความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์และนิสิตนักศึกษาในเรื่องของกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและมีความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
2. ควรมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างเท่าเทียม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาที่สังกัดในสถาบันอุดมศึกษาประเภทอื่น
2. ควรศึกษาวิจัยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาโดยให้ความสำคัญกับผู้บัณฑิตเป็นหลัก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ด้วยวิธีการวิจัยอนาคตโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ทำให้ผู้วิจัยสามารถวาดภาพการศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพการศึกษากระบวนการทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

References

- Kuhn, S. T. (2012). *The Structure of Scientific Revolutions (50th Anniversary Edition)* (4th ed.). The University of Chicago.
- Ministry of Education. (2011). *Standards of Qualifications for Bachelor's Degrees. Education and Education (Five Years Course)*. Ministry of Education.
- Office of the Education Council, Ministry of Education. (2017). *The National Education Plan B.E. 2560–2579 (2017–2036)*. Office of the Education Council.
- Phaetlakfa, C. (2020). Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University. *Interview*. March 21.
- Pongsamart, C. (1983). *Art for High School Teachers*. Charoenwit.
- Poolpatarachewin, P. (2008). Future Research. *Journal of the Association of Researchers*, 13(2), 9–13.
- Somdee, W. (1985). Art Education. *Encyclopedia of Education*, 2, 112–114. <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/article/view/6416/6047>
- Suriyawong, S., Ruangsri, S., & Setthawong, P. (2001). *Educational Research Methodology* (2nd ed.). Academic Promotion Center.
- Suthiphan, A. et al. (1972). *Arts Education*. Sansuksa.
- Tantayanon. R. (2016, March 29). *Technology Paradigm*. Bangkokbiznews. <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/112185>
- Thephasadin Na Ayudhya, W. (2001). *Development of Teaching and Learning in Higher Education* (2nd ed.). Chulalongkorn University.
- Wasi, P (1997). *A New Paradigm in Development*. Documents of Workshops for Those Responsible for Production and Development of the NSC and the Colleges Under the NMU.
- Wongyai, W. (1980). *Creative Activities for Preschool Children, Learning Materials*. Faculty of Education, Srinakharinwirot University.
- Wongyai, W. (1999). *A New Paradigm: Educational Management for Human Potential Development*. Faculty of Education, Srinakharinwirot University.